

Periaatteet päätöksenteossa tukemiseen ja tuetun päätöksenteon toteuttamiseen

Tämän materiaalin ovat tehneet Kehitysvammaisten Tukiliitto ja Kehitysvammaliiton Tikoteekki. Esitteessä olevat esimerkit ja neuvot ovat Omillaan osuuskunnan kokoaman työryhmän tekemiä.

1

Ihminen on toimija, kun hän päättää ja tekee asioita itse.

TUETTAVA

Teen itse päätöksiä ja toteutan niitä.

TUKIJA

Kunnioitan ihmisen omaa toimijuutta ja mahdollistan sen toteutumisen. Autan ihmistä toiminnan vaikutusten ymmärtämisessä. Vaikutuksien ymmärtämistä helpottavat tiedon lisäksi asioiden kokeileminen ja tekeminen.

Olisin halunnut päivätoiminnassa mennä aamulla tanssiryhmään, mutta ohjaaja laitto minut editoimaan videoita. Ohjaaja oletti, että olisin mieluummin editoinut, koska en aiemmin ollut niin kiinnostunut tanssimisesta.

Päivätoiminnasta sai valita, menenkö kävelylle vai jäänkö sisälle pelailemaan. Halusin mennä kävelylle, koska silloin saa nauttia hyvästä ilmasta ja saa paremmin nukkuttua.

OHJEITA TUKIJALLE

Älä oletta. Selvitä tuettavan oma tahto hänelle sopivalla tavalla. Kerro vaihtoehdot ja selvitä taustat.

2

Ihminen saa tarvittaessa tukea päätösten tekemiseen.

TUETTAVA

Päätän itse ja saan päätösten tekemiseen itselleni sopivaa tukea, jos sitä tarvitsen. Saan harjoitella runsaasti omien päätösten tekemistä.

TUKIJA

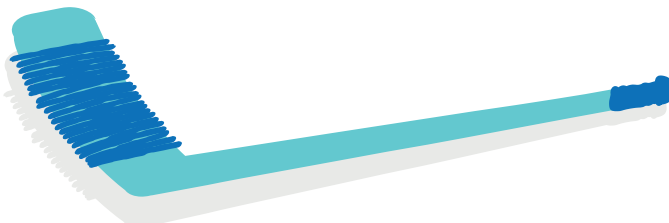
Ajattelen, että kaikki pystyvät päättämään sopivan tuen avulla. En päätä tuettavan puolesta. Tuen ja rohkaisen ihmistä valitsemaan itse.

Halusin hakea vapaaehtoiseksi jääkiekon MM-kisoihin, pyysin että ohjaaja auttaisi hakemuksen laatimisessa. Ohjaaja auttoi ja pääsin vapaaehtoiseksi.

OHJEITA TUKIJALLE

Älä oletta. Selvitä tuettavan oma tahto hänelle sopivalla tavalla. Kerro vaihtoehtoja ja selvitä taustat. Ole läsnä ja saatavilla.

3 Tuki on monipuolista ja yksilöllistä.

TUETTAVA

Saan tukea sen verran ja niissä tilanteissa kuin sitä tarvitsen. Tukemisen tapa on tarpeisiini sopiva.

TUKIJA

Hallitsen erilaisia tapoja, joilla voin tukea ihmisen päätöksentekoa. Mukautan tapaan tukea tuettavan ihmisen tarpeiden ja tilanteen mukaan. Varmistan, että tuettavan ihmisen itse valitsevat ihmiset voivat myös olla mukana. Nämä ihmiset ovat tuettavan tahdon tulkitsemisen ja päätösten kannalta tärkeässä osassa.

Olimme retkellä ja oli mahdollisuus mennä uimaan. Minua jännitti todella paljon. Ohjaaja rohkaisi, mutta ei painostanut. Näin, että moni muukin kävi uimassa. Rohkaistuin itsekkin menemään uimaan. Uimisesta tuli hyvä olo ja olisi harmittanut jos en olisi mennyt uimaan.

OHJEITA TUKIJALLE

Tukijan on tärkeää tuntea tuettava. Tukijan täytyy osata rohkaista, suositella, antaa vaihtoehtoja, mutta ei painostaa. Kunkin henkilön mieltymysten tunteminen ja yksilöllisten rajojen ja kommunikaatiokeinojen tunteminen mahdollistaa tilanteeseen sopivan tuen.

4

Päätökset perustuvat ihmisen omiin mieltymyksiin ja tahtoon.

TUETTAVA

Teen oman tahtoni mukaisia päätöksiä. Jos en vielä tiedä mitä tahdon, niin tuki auttaa minua tunnistamaan tahtoni ja mieltymykseni.

TUKIJA

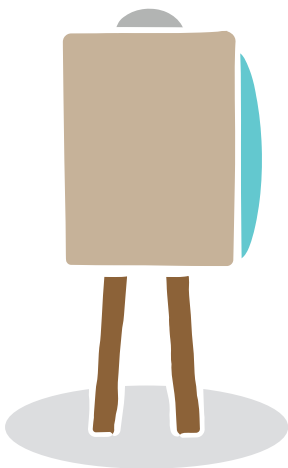
Tutustun ihmiseen ja hänelle tärkeisiin asioihin. Tuen ihmistä tekemään päätöksiä hänen tahtonsa ja mieltymystensä mukaisesti ja olen hänen puolellaan. Tiedostan, että tahto ja mieltymykset ovat usein tai joskus eri asia kuin ihmisen etu. Olen mahdollisimman neutraali ja puolueeton suhteessa päätettävään asiaan.

En ole mennyt ajoissa nukkumaan ja silloin väsyttää aamuisin. Ohjaaja on kertonut kuinka tärkeää uni on jaksamiselle ja terveydelle ylipäätensä. Valvominen iltaisin on kuitenkin minun oma päätökseni.

OHJEITA TUKIJALLE

Kerro faktoja, ole objektiivinen, älä anna omien mielipiteiden vaikuttaa.

5

Kaikenlaiset päätökset ovat sallittuja.

TUETTAVA

Saan tehdä oman tahtoni ja mieltymysteni mukaisia päätöksiä. Myös niitä, jotka tuntuvat muista ihmisistä vääriltä tai huonoilta.

TUKIJA

Ajattelen, että ihminen saa tehdä kaikenlaisia päätöksiä. Tiedostan, että tahdon ja mieltymysten mukaiset päätökset voivat olla eri asia kuin ihmisen edun mukaiset. Tiedostan, että huonot tai väärät päätökset voivat olla oppimisen kannalta tärkeitä. Päätöksiä ja niiden seurauksia on mahdollista pohtia etu- ja jälkikäteen.

6

Päätöksen ja mielipiteen saa vaihtaa.

TUETTAVA

Voin muuttaa mielipidettäni ja päättää uudelleen asiasta

TUKIJA

Tiedostan, että uuden tiedon ja kokemusten kautta ihmisen mielipide tai päätös voi muuttua.

Mielipide sosiaalisten suhteiden luomisesta ja niiden tärkeydestä on muuttunut. Luottamus muihin lisääntynyt, haluan olla enemmän muiden kanssa tekemisissä kuin ennen. Ohjaajan pitää huomioida tämä minua tukiessa ja toimintaa suunniteltaessa.

OHJEITA TUKIJALLE

Mielipiteen tai päätöksen muuttaminen on sallittua, se ei ole kenenkään vika tai se ei ole väärin. Tukija tai tuettava ei ole epäonnistunut jos päätöstä tai mielipidettä halutaan vaihtaa.

7

Tukijan tai tukijat saa valita itse tai heidän valitsemisessaan voi olla mukana.

TUETTAVA

Valitsen itse tukijani tai osallistun tukijoiden valintaan.

TUKIJA

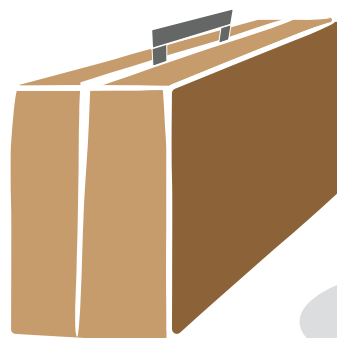
Huolehdiin, että ihminen saa itse valita tukijansa. Voin ehdottaa itseäni tai muita päätöksenteon tukijaksi. Autan ihmistä valitsemaan hänelle sopivat tukijat.

Viimeisenä vuotena koulussa pidettiin verkostopalaveri, jossa ehdotettiin asumiskokeilua. Verkosto tuki päätöstä. Vanhempien kanssa pohdittiin päätöstä vielä pitkään kunnes päätin mennä asumiskokeiluun.

OHJEITA TUKIJALLE

Tukija ei ole epäonnistunut jos tuettava haluaa jonkun muun tukemaan häntä päätöksenteossa. Päinvastoin, tällöin on tuettavalla on ainakin ollut mahdollisuus valita.

8

Tuen vastaanottaminen on vapaaehtoista.

TUETTAVA

Voin kieltäytyä tuesta.

TUKIJA

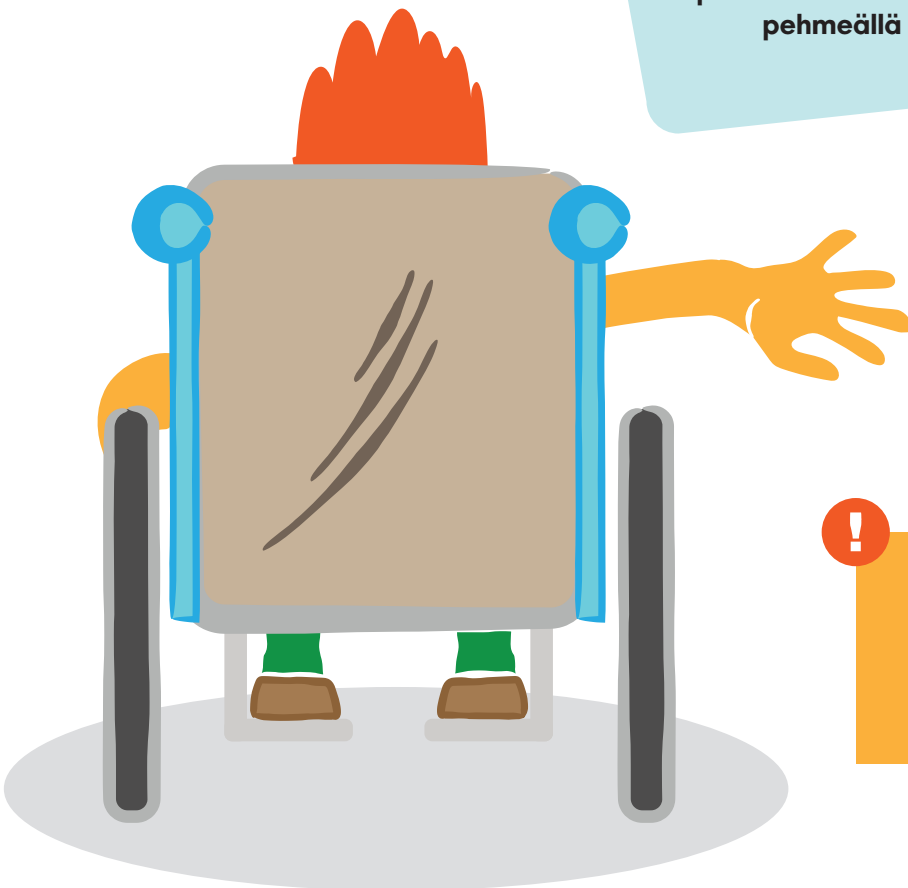
Kunnioitan ihmisen mielipidettä ja halua olla ottamatta tukea vastaan. Pysin ymmärtämään, miksi hän ei halua ottaa tukea vastaan. Otan selvää, olisiko joku toinen ihminen hänelle sopivampi tukija.

Olen lähdessä päivätoimintaan. Kiireinen ohjaaja tulee auttamaan minua. Alan vastustella – huudan kovaa ja jännitän kehoni kaarelle. Ohjaaja huomaa mielipiteeni ja hakee paikalle toisen tukijan. Hän alkaa jutella pehmeällä äänellä. Rauhoitun.

OHJEITA TUKIJALLE

Älä pahastu. Voit kertoa kieltäytymisen seuraukset ja vaihtoehdot objektiivisesti.

Tuki perustuu kunnioittavaan kohtamiseen, hyvään vuorovaikutukseen ja luottamukseen.

TUETTAVA

Minut kohdataan kunnioittavasti ja minusta ollaan kiinnostuneita. Tulen kuulluksi ja saan tukea omilla kommunikointitavoillani.

TUKIJA

Olen kiinnostunut ihmisestä, haluan tutustua häneen ja ymmärtää hänen mielipiteitään. Käytän tukiessani hänen kommunikointitapojaan. Kohtaan ihmisen arvostavasti ja yksilöllisesti. Olen hänen luottamuksensa arvoinen.

Tämä periaate läpileikkaa kaikkia periaatteita. Mikäli tämä periaate ei toteudu, niin on todennäköistä, että muutkaan periaatteet eivät toteudu hyväksyttävällä tavalla.

